

*Diót törtél, s a reccsenés után,
ha hasadt az apró koponya,
óvatos, de bátor félkörívben
seregnyi madár gyűlt oda.*

*Aludt az első. Hűs szobában
meleg pára volt szuszogása,
tarkóján csapzott volt a haj,
s meg-megvonaglott gyöngé lába.
Sűrűsödött a délután,
s mintha olajból lenne az ég,
fojtogatón terjedt a zöld, és
közelebb jött a messzeség.*

*Eshetne már, talán ennyit mondtál.
Vagy ennyit se? Sűrű délután.
Képzem, hogy moccanatlan
szellő kapott szoknyám után?*

*Nem lett vihar, s a nagy melegben
kínna perdült egy falevél.
Aznap indultunk? Másnap?
Mindegy. Kő, kő, kifordult dióbél.*

VASADI PÉTER

Csönd-történet

*„Szeressetek mindenkit, főként ellenségeiteket, akkor mind
jobban megértitek, miért néma az igazság, s mind világosabb
fölismeréssel hagyjátok csácsogni az erkölcsöt jogról, rendről,
háláról és persze háládatlanságról, szóval mindenféle nemes és
erényes kötelességről, figyelmeztetésről és beavatkozásról...
(Dönteniünk kell) a makulátlan erkölcs és a drámai vallás
között... Krisztus (a) vallásossága miatta »bukott le«.”
(Pilinszky János: Húsvét. Nap Kiadó, Budapest, 2009)*

*„Annál jobban közeledünk egymáshoz,
minél beljebb haladunk önmagunkban.”
(Ottlik Géza)*

Költő, esszéista

Egyszer egy serdülő fickó hosszú gyaloglás után, az első szép őszi napok valamelyikén leült a magasodó fűben egy bajor domboldalon, megszabadult a rajta csüngő szerelvényektől, s belebámult a meszsziire elnyúló, ködös tájba. Fáradt volt, kialvatlan, éhes. Mindegy, csak ez a mély csönd, egyedül ez maradjon most meg. Ne szóljanak

hozzá, hagyják békén. Nem kért senkit semmire, nem kérdezett, mégis megjött benne az ígélet: úgy lesz. A külső csönd mind mélyebb lett, a belső mintha megbénította volna. Ez a semmi az öröm? Nem szavakkal kérdezte. Nem tudta, hogyan. Megtörtént. Ez, ez a nem-tudom-mi, ez az? Ezt se szavakkal. Hogy megtörtént, ez csavarta az orrát. Könnyekkel küszködött. Pontosán tudta, mi ő, hol van, mi vetette ide, mi vergődik körülötte, sőt, mind pontosabban. Fölhúzott térdére, a karjaira fektette fejét. Boldog volt. Sírt. Nem magyarázta a dolgot fáradtsággal. Nem magyarázott. Így tudnék maradni örökké. Nem azt gondolta: itt. Így. Ez a néhány belső szó kissé fölkaparta. Megtörölte az arcát. Valaki néhány lépésre tőle erősen figyelte. Odapillantott. Elekes százados nézte őt. Szemével kérdezte: baj van? Baráti volt, mint mindig, most aggódott is. A fickó elmosolyodott, rázta a fejét, nincs semmi baj. Elekes szájához emelte a sípot, s háromszor, hosszan belefúj. Indulunk!, kiáltotta a körben letelepedett csoportnak. A fickó fölcihelődött, magára aggatta a szerelést. Szétáradt benne: megtörtént. Nem gondolta, nem voltak szavai, de valahogy hozzátudta, hozzáérezte: most jól van. Innen, innen... Most van jól. Nem Elekes, valaki más a harmadik raj élére szólította, és elindult a szakasz a dombon fölfelé.

*

A hit szenvedély, vagy nem hit, csak amolyan „hívóság” (s ez messze van a „megrendültségtől” [Karl Rahner]). Nehézségeivel, tünékenyen, föl-fölcsapó ujjongásaival, visszahanyatlásaival, száraz meneteléseivel, leverő kudarcaival együtt. Nem mi kérdezőnk, Ő kérdez. Nem azt, hogy mit csináltatok, hanem hogy hol vagytok? Miért hallgattok? Merre bujkáltok? Figyeltek-e még az „ugyan, semmi-ség”-dolgokra? Kis föladatokra, kis „ügyekre”, „kis senkikre”? Alig-mozdulatokra, neszezésre? A csöndesekre?... Aki megtömi magát fölösleges beszéddel, széttörmelékelt idővel, szavakkal, mindenféle hulladékkal, elnehezül. Aki elnehezül, belesápad.

*

Először a Csönd, azután — a csöndbe rejtett — Csönd (bibliai) története, a mindenfelől érkező hírnökök, ahogy lélekszakadva jelentik...; a Biblia karcsú, lassú, csupaizom állatai, ahogy beszélnek, énekelnek, ugatva elrohannak, s vonul fölének az aranycsíkos, fekete égbolt.

A Csönd mindenki, mindenben s mindenkor megtörténik, mert meg kell történnie. Vigyázzatok, figyeljétek, el ne vétsétek jöttét, előjelei vannak. Senki és semmi nem képes föltartóztatni, ha elindul. A Csönd némán uralkodik. Soha ennél méltóságosabb, szerelembe bódult, táncos, magafeledte fölvonulást, tele kimondott s még ki nem mondott szóval, az emberinek ismeretével s ábráival. Sehol semmi hazugság. Nem zsúfolódik egymáson rossz szándék a maró irigység összedobált szennyesével, mintha padlóra döntöttek volna egy hatalmas, kozmikus ruháskosarat. Sehol semmi

dohos, ravasz, gyáva régiesség, a megszokás jelentéstelen ismétléseivel. A hit mindig új, friss, a tavaszi mezőkön végigsiklott illataival érkezik, erdőből, fák gyantás törzse közül megszökött hajnalokkal, s a bölcsesség naplementéivel. Nem ér véget a kanyargó, isteni farsang.

*

Nem tudok másról sem írni, sem gondolkodni, sem másban élni (azóta...), csak ebben, s erről a Csöndről, minek másik neve Lét, s a belőle következő létezés, és a létezőkről, az életükről. Az ősmozdulatlanság utáni mozgásról. Benne élünk, mozgunk és vagyunk. Máig így van ez, mióta egyszer, talán csak másodpercekig, belepillanthattam. Ma is azt hiszem: a nyomorúságainkat betakaró, a borzalmakat fölmutató „ünnepe az egész”.

Az ősrobbanástól a Tisza-tóig

VÖRÖS ISTVÁN

Költő, író

Az önelemzés problematikus műfaj. A saját műveink értékelése. Vagy nem is az? Hiszen ki írja a verset? Ha valaki diktálja, akkor éppenséggel a névleges szerzője is vizsgálhatja elfogulatlanul, ha nem is objektíven. Az objektivitás nem a Biblia műfaja. Ha kezdetben az ige volt, akkor ez azt jelenti, hogy előbb van az, ahogy elmondunk valamit, mint ahogy megtörténik. A világ keletkezésének első pillanata, amikor a semmi vékony tojáshéját belülről — és nem kívülről — feltöri a valami (maga a teremtő születés), akár egy kikelő strucc, krokodil vagy kacsacsőrű emlős. Ez a pillanat igei természetű. A még megmérhetetlen tömegű anyag kitér a világba, létrehozva azt. Nincs súlya, mert egyelőre nem létezik mérleg és súlyfogalom, de egy ige leírhatja a mozgását. Kamaszkoromig ösztönös anyagelvűséggel tekintettem a világra, de azonnal új fölfedezéseket voltam kénytelen tenni, ahogy írni kezdtem. Egy vers súlya nagyobb, mint az őt alkotó szavak súlyának összege. Hogy lehet ez? Növelhetem vagy csökkenthetem ezt a súlyt, ahogy a szöveget változatom. Mondhatnám, az irodalom léte számomra istenbizonyíték. Ezért minden kultúraellenes megnyilvánulás melleleg ateizmus is, bármilyen körítéssel adják elő. Ráadásul még csak nem is emberközpontú ateizmus.

A körkérdésre persze itt nyilván arról illik számot adnom, hogyan szántam rá magam saját 150 zsoltárom megírására. Számos út vezetett ide. A legfontosabb talán az, hogy a költői munka megtanulása során egy súlyos hibát vétettem. Megtanultam az ihletet